

របាយការណ៍សង្ខេប

វត្តបំណងរបស់ឯកសារនេះគឺប្រក្រាយឯកសារសិទ្ធិមនុស្សដែលគេទទួលស្គាល់ជាអន្តរជាតិទៅជាឯកសារណែនាំសំរាប់យុទ្ធសាស្ត្រអប់រំថ្នាក់ជាតិ។ ឯកសារនេះត្រូវបានរៀបចំជាឯកសារយោងដ៏សំខាន់មួយសំរាប់អ្នកតាក់តែងគោលនយោបាយ និងអ្នកអនុវត្តផ្ទាល់នៅក្នុងវិស័យអប់រំ និងភ្នាក់ងារអភិវឌ្ឍន៍អន្តរជាតិ។

ការសំរេចឲ្យបាននូវសិទ្ធិមនុស្សការអប់រំគឺជាដំណើរការដែលកំពុងប្រព្រឹត្តទៅមុនគេយប់យប់។ ដំណើរការនេះហាក់ដូចជាដំណើរការដែលកំពុងអនុវត្តដើម្បីឈានទៅសំរេចការអប់រំសំរាប់ទាំងអស់គ្នាដែរ។ យើងទាំងអស់គ្នាទទួលស្គាល់ថា ច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សសកលលោក និងយុទ្ធសាស្ត្រអប់រំពិភពលោកគឺជាឯកសារពីរដែលបំពេញតួនាទីទៅវិញទៅមក ហើយឯកសារនេះកើតចេញពីឯកសារទាំងពីរខាងលើ។ ជាការពិតណាស់ ក្របខ័ណ្ឌសកម្មភាពក្រុងដាកាបានបញ្ជាក់ឡើងវិញយ៉ាងច្បាស់ថា ការអប់រំគឺជាមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃសិទ្ធិមនុស្ស និងជាកត្តាកំណត់ផែនការសកម្មភាពរបស់រដ្ឋាភិបាលក្នុងដំណើរឆ្ពោះទៅសំរេចការអប់រំសំរាប់ទាំងអស់គ្នាឲ្យបាននៅទូទាំងប្រទេស។

ឯកសារនេះជាឯកសារជំនួយស្មារតីក្នុងការសម្របសម្រួលការបញ្ជ្រាបសិទ្ធិមនុស្សក្នុងវិស័យអប់រំ។ ឯកសារនេះបង្ហាញពីច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សនានា ពីវិធីដែលអាចប្រក្រាយច្បាប់ទាំងនេះឲ្យទៅជាការអនុវត្តជាក់ស្តែងនៅតាមវិស័យផ្សេងៗ និងចង្អុលបង្ហាញពីបញ្ហាសិទ្ធិមនុស្សសំខាន់ៗដែលត្រូវដោះស្រាយនៅតាមប្រទេស។

មូលដ្ឋានគ្រឹះរបស់ឯកសារនេះគឺច្បាប់ស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ និងតារាងមួយចំនួនបង្ហាញពីផ្នែកសំខាន់ៗនៃសន្ធិសញ្ញាសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិដែលដោះស្រាយបញ្ហាសិទ្ធិមនុស្សនៅក្នុងវិស័យអប់រំ។ សន្ធិសញ្ញាទាំងនេះត្រូវបានទទួលស្គាល់ដោយបណ្តាប្រទេសជាច្រើននៅក្នុងពិភពលោក។ ដូច្នេះ សន្ធិសញ្ញានេះឆ្លុះបញ្ចាំងពីការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់ពិភពលោកចំពោះបញ្ហាសិទ្ធិមនុស្ស។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ដោយសារច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សពិភពលោកមិនត្រូវបានអនុវត្តឲ្យបានត្រឹមត្រូវនៅក្នុងបណ្តាប្រទេសជាច្រើន ការអនុវត្តតាមសន្ធិសញ្ញានេះជាក់ស្តែងនៅតាមបណ្តាប្រទេសទាំងនោះក៏នៅមានកំរិតទាបដែរក្នុងការបង្ហាញអំពីវិធីសាស្ត្រផ្សេងគ្នា។ និងដំណាក់កាលនានាដែលបានប្រើដើម្បីសំរេចការអនុវត្តសិទ្ធិមនុស្សការអប់រំនៅទូទាំងពិភពលោក។

ឯកសារនេះរៀបចំតាមរបៀបងាយស្រួលដើម្បីពណ៌នាពីកាតព្វកិច្ចសិទ្ធិមនុស្សដែលរដ្ឋាភិបាលត្រូវបំពេញដើម្បីធានាឲ្យការអប់រំ **មានធនធានរូបវន្ត មានឱកាសចូលរៀន មានការសម្របសម្រួលតាមតម្រូវការ និង មានគុណភាពដែលអាចទទួលយកបានសំរាប់ទាំងអស់គ្នា**។

- **ធនធានរូបវន្ត** : ការអប់រំមានធនធានរូបវន្តមានន័យថា ការធានាផ្តល់ការអប់រំដោយកាតព្វកិច្ច និងដោយឥតបង់ថ្លៃដល់កុមារគ្រប់រូប ហើយឯកសារនេះយកចិត្តទុកដាក់លើតម្រូវការសំខាន់មួយនៃច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ ពោលគឺ រដ្ឋាភិបាលត្រូវគោរពជម្រើសរបស់មាតាបិតាសិស្ស។
- **ឱកាសចូលរៀន** : ឱកាសចូលរៀនមានន័យថា ការផ្តល់អាទិភាពលើការលុបបំបាត់ការរើសអើង និងខុបសគ្គនានាដែលរារាំងដល់ការចូលរៀនរបស់មនុស្សគ្រប់រូប ដូចមានចែងនៅក្នុងច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សសកលលោក។
- **គុណភាពដែលអាចទទួលយកបាន** : និយាយពីការយកចិត្តទុកដាក់លើគុណភាពអប់រំ ដូចមានចែងនៅក្នុងច្បាប់សិទ្ធិមនុស្ស និងគួរតែអនុវត្តនៅក្នុងសកម្មភាពរៀន និងបង្រៀនឲ្យបានពេញលេញ។
- **ការកែសម្រួលឲ្យស្របតាមតម្រូវការ** : ឯកសារនេះសង្កត់ធ្ងន់លើគោលការណ៍សំខាន់ៗរបស់សិទ្ធិកុមារ ពោលគឺ ការអប់រំត្រូវឆ្លើយតប និងកែសម្រួលឲ្យស្របតាមតម្រូវការរបស់កុមារគ្រប់រូប។

ខ្លឹមសារសំខាន់នៃឯកសារនេះគឺនិយាយអំពីសិទ្ធិ និងឱកាសចូលរៀនដែលបំពេញតួនាទីនៅក្នុងការងារ។ ប្រព័ន្ធអប់រំមូលដ្ឋាន និងប្រព័ន្ធអប់រំជាតិត្រូវមានការយល់ដឹងអំពីសន្និសីទសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិដែលធានា បំពេញបាននូវតម្រូវការរបស់កុមារក្នុងការរៀនសូត្រ។ ទន្ទឹមគ្នានេះដែរ សាលា និងកម្មវិធីសិក្សាត្រូវតែ គំរែតម្រង់តាមរបៀបមួយដែលធ្វើឱ្យមនុស្សគ្រប់រូបនៅក្នុងសង្គមមានការយល់ដឹងអំពីសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ។

មានអនុសញ្ញា កតិកាសញ្ញា និងសន្និសីទជាច្រើនស្តីពីច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ។ ក្រៅពីអ្នក ជំនាញខាងសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ និងអ្នកស្រាវជ្រាវជាន់ខ្ពស់ អ្នកធម្មតាដទៃទៀតក៏មានការយល់ដឹងអំពីច្បាប់ ទាំងអស់នេះឱ្យបានស្តីដំរើរទៅ។

អត្ថបទនេះសង្កត់ធ្ងន់លើទំនាក់ទំនងរវាងសិទ្ធិមនុស្ស និងការអប់រំ ដោយដកស្រង់ឧទាហរណ៍ជាក់ស្តែង មកពីប្រទេសមួយចំនួននៅអាស៊ីប៉ាស៊ីហ្វិក និងបន្ថែមខ្លឹមសារសកលលើបញ្ហាសំខាន់ៗមួយចំនួន ដូចជាការលុប បំបាត់ពលកម្មកុមារ និងអាពាហ៍ពិពាហ៍កុមារ តាមរយៈការអប់រំ។ ខ្លឹមសារលើកទាំងនេះច្រើនរៀបជាភាសា តាមកន្លែងដែលអាចធ្វើបាន ដើម្បីងាយអាន និងងាយយល់។ ភាសាទាំងនេះសង្ខេបខ្លឹមសារសំខាន់ៗនៃការអប់រំ ផ្អែកលើសិទ្ធិ និងបង្ហាញសំណួរសំខាន់ៗមួយចំនួនដែលជាការអនុវត្តជាក់ស្តែងនៅតាមប្រទេសនានា។

បន្ថែមទៅលើភាពស្មុគស្មាញដែលមាននៅតាមប្រទេសនានាដែលបានចុះហត្ថលេខានៅក្នុងសន្និសីទ មួយចំនួននៃសន្និសីទទាំងអស់ខាងលើ និងការពិតដែលថា ទោះបីជាប្រទេសទាំងនោះបានចុះសច្ចាប័នលើ អនុសញ្ញានោះក៏ដោយ ក៏ពុំមានការធានាថា សន្និសីទទាំងនោះបានយកទៅបញ្ចូលនៅក្នុងគោលនយោបាយអប់រំ ថ្នាក់ជាតិដែរឬយ៉ាងណាទេ។ គេតែងជួបបញ្ហាថា សន្និសីទនីមួយៗសង្កត់ធ្ងន់លើផ្នែកខុសគ្នានៃសិទ្ធិមនុស្សនៅ ក្នុងការអប់រំ។ ទោះបីជាយ៉ាងនេះក៏ដោយ ក៏ចំណុចសំខាន់ៗនៃសន្និសីទត្រូវបានកត់សំគាល់យ៉ាងងាយស្រួល ហើយត្រូវបានយកមកបញ្ចូលនៅក្នុងឯកសារនេះដើម្បីដាក់បញ្ចូលគ្នា រៀបចងក្រដាសគ្របខ័ណ្ឌមួយដើម្បី ងាយស្រួលស្វែងយល់អំពីការអប់រំផ្អែកលើសិទ្ធិមនុស្ស។

គុណសម្បត្តិមួយនៃគ្របខ័ណ្ឌបែបនេះគឺថាវាជាគ្របខ័ណ្ឌដែលមានការវិភាគគ្រប់ផ្នែកនៃបរិយាកាស អប់រំជាតិ និងអន្តរជាតិ។ គ្របខ័ណ្ឌនេះមិនកំណត់លើការអប់រំជាក់លាក់ណាមួយទេ។ វាជាគ្របខ័ណ្ឌដែលគ្រប ដណ្តប់រដ្ឋបាលគ្រប់ប្រភេទ និងគ្រប់ផ្នែកទាំងអស់របស់រដ្ឋាភិបាល។ ការរៀបចំជាគ្របខ័ណ្ឌបែបនេះ យើងឃើញ ថា ការអប់រំមានឥទ្ធិពលលើផ្នែកផ្សេងៗទៀតរបស់សង្គម។ ដូចគ្នានេះដែរ គេមិនអាចកាត់ផ្តាច់សិទ្ធិ មនុស្សបានទេ ប៉ុន្តែត្រូវបាត់ទុកសិទ្ធិមនុស្សជាគោលការណ៍ណែនាំសំរាប់សកម្មភាព សង្គម និងនយោបាយ។

ឯកសារយោងសំខាន់ៗដែលឯកសារនេះពិគ្រោះ រួមមាន :

- អនុសញ្ញាអង្គការពលកម្មអន្តរជាតិស្តីពីជនជាតិដើម និងជនជាតិភាគតិច
- អនុសញ្ញាស្តីពីការលុបបំបាត់ការរើសអើងគ្រប់ទម្រង់ចំពោះស្ត្រី
- អនុសញ្ញាស្តីពីការលុបបំបាត់ការរើសអើងពូជសាសន៍
- អនុសញ្ញាស្តីពីការលុបបំបាត់ពលកម្មកុមារគ្រប់ទម្រង់
- អនុសញ្ញាស្តីពីអាយុអប្បបរមាសំរាប់បំពេញការងារ
- អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ
- កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ
- កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គម និងសិទ្ធិវប្បធម៌
- អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការលុបបំបាត់ការប្រកាន់ពូជសាសន៍គ្រប់ប្រភេទ
- អនុសញ្ញាយូណេស្កូ ប្រឆាំងនឹងការរើសអើងក្នុងការអប់រំ
- សេចក្តីប្រកាសសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស

ការអប់រំត្រូវបានលើកយកមកនិយាយនៅក្នុងឯកសារទាំងអស់នេះតាមរបៀបផ្សេងៗគ្នា។ ប៉ុន្តែ គួរកត់សំគាល់ផងដែរថា ឯកសារទាំងនេះមិនទាន់ផ្តល់សច្ចាប័នដោយគ្រប់ប្រទេសទេ។ លើសនេះទៀត ការផ្តល់សច្ចាប័នគឺគ្រាន់តែជាដំណាក់កាលដំបូងនៃការទិញទំនិញប្រើប្រាស់របស់រដ្ឋាភិបាលក្នុងការកែទម្រង់ប្រព័ន្ធអប់រំប៉ុណ្ណោះ។ ជាញឹកញាប់ ប្រទេសមួយចំនួនមិនបានប្រើប្រាស់សន្និសីទជាគោលការណ៍ណែនាំសំរាប់អនុម័តគោលនយោបាយអប់រំទេ។

ការផ្តល់សច្ចាប័នគឺជាដំណាក់កាលដំបូងដ៏សំខាន់ ហើយវាជាការលើកទឹកចិត្តផងដែរថា បណ្តាប្រទេសមហាអំណាចជាច្រើនបានចុះហត្ថលេខាលើសន្និសីទទាំងអស់នេះ។ អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារត្រូវបានផ្តល់សច្ចាប័នដោយប្រទេសទាំងអស់លើកលែងតែប្រទេសពីរប៉ុណ្ណោះ។

ប្រទេសជាច្រើនទទួលស្គាល់តម្រូវការចាំបាច់ឲ្យមានសិទ្ធិកុមារជាសកលក្នុងការអប់រំដោយហេតុផលសំខាន់ៗមួយចំនួន។ សិទ្ធិកុមារសកលត្រូវដើរទន្ទឹមគ្នានឹងកាតព្វកិច្ចរដ្ឋាភិបាលដើម្បីបង្កឱកាសស្មើគ្នាក្នុងការទទួលបានការអប់រំ គុណភាពអប់រំ ការលុបបំបាត់ការរើសអើង និងបញ្ហាផ្សេងៗច្រើនទៀត។ ការចងក្រងនូវទំនួលខុសត្រូវរួមបែបនេះបង្កលក្ខណៈឲ្យទទួលបានជំនួយអន្តរជាតិ និងផ្តល់បទពិសោធន៍រួមជាច្រើនដែលអាចប្រើប្រាស់ជាមេរៀនគំរូល្អៗសំរាប់ការអនុវត្តបន្ត។

លើសពីនេះទៀត ដោយការរីកដាលនៃប្រព័ន្ធវិមជ្ឈការនៅក្នុងបណ្តាប្រទេសជាច្រើន និងការប្រឆាំងយកខ្លើយចំពោះអដ្ឋាធរមូលដ្ឋាន ការយកចិត្តទុកដាក់លើសិទ្ធិ និងកាតព្វកិច្ចសកលជួយពង្រឹងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងអ្នកទទួលបានផលពីការអប់រំឲ្យបានទាំងអស់គ្នា។

ដូចដែលបានបញ្ជាក់ពីខាងដើមរួចហើយថា កាតព្វកិច្ចរដ្ឋាភិបាលរបស់រដ្ឋាភិបាល ក្រោមសន្និសីទអន្តរជាតិទាំងអស់សង្ខេបតាម ៤ បែប : (១) ធ្វើឲ្យការអប់រំមានលក្ខណៈធនធានរូបវន្ត (២) ធ្វើឲ្យឱកាសចូលរៀនមានសំរាប់ទាំងអស់គ្នា (៣) ធ្វើឲ្យការអប់រំមានគុណភាពអាចទទួលយកបាន និង (៤) ធ្វើឲ្យការអប់រំអាចកែសម្រួលបានតាមតម្រូវការជាក់ស្តែង។ បញ្ហាសំខាន់ៗ ដែលទាក់ទងនឹងចំណុចទាំង ៤ និង មេរៀនល្អៗសំរាប់ដោះស្រាយបញ្ហាទាំងនេះ មានបកស្រាយនៅក្នុងឯកសារនេះ។ ឯកសារនេះបង្ហាញពីវិធីសាស្ត្រនៃការអប់រំដែលផ្អែកលើសិទ្ធិមនុស្ស។ បញ្ហាអប់រំដែលបានលើកឡើង និងការណែនាំបានផ្តល់ទិន្នន័យគុណវិស័យ និងបរិវិស័យដែលត្រូវប្រមូលព័ត៌មានស្ថិតិ ឬជួនកាលត្រូវបង្កើតថ្មី។

ខ្លឹមសារខាងក្រោមនេះរៀបរាប់ត្រួសៗពីចំណុចនីមួយៗនៃចំណុចទាំង ៤ ខាងលើ :

ធនធានរូបវន្ត

ការសំរេចចិត្តផ្តល់ការអប់រំដោយមិនគិតថ្លៃ និងដោយកាតព្វកិច្ចមានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់នៅក្នុងសន្និសីទអន្តរជាតិសំខាន់ៗ ដូចជា សេចក្តីប្រកាសសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស និង អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ។ គោលការណ៍សំខាន់ៗដែលបញ្ជាក់នេះគឺថា មានទំនាក់ទំនងយ៉ាងជិតស្និទ្ធរវាងភូមិសាស្ត្រ និងភាពក្រីក្រទាំងសំរាប់បុគ្គល និងសង្គមទាំងមូល។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ គេទទួលស្គាល់ថា សន្និសីទទាំងនេះមិនបង្ខំឲ្យប្រទេសមួយចំនួនដែលមានបញ្ហាហិរញ្ញវត្ថុផ្តល់ការអប់រំនៅបឋមសិក្សាដោយមិនបង់ថ្លៃឲ្យបានគ្រប់កន្លែងភ្លាមៗនោះទេ។ សន្និសីទទាំងនេះទុកពេលឲ្យមានការរីកចំរើនជាបន្តបន្ទាប់ដោយការទិញទំនិញប្រើប្រាស់របស់រដ្ឋាភិបាល។

ដើម្បីធានាផ្តល់ការអប់រំដោយមិនគិតថ្លៃ និងដោយកាតព្វកិច្ចប្រកបដោយគុណភាពសំរាប់កុមារគ្រប់
រូប រដ្ឋាភិបាលត្រូវគិតគូរអំពីតុល្យភាពនៃជំរើសរបស់ឪពុកម្តាយក្នុងការបញ្ជូនកូនទៅសាលាដោយរបៀបណា
និងសាលាណា។ សិទ្ធិរបស់ឪពុកម្តាយបែបនេះតម្រូវឲ្យមានទាំងសាលារដ្ឋ និងសាលាឯកជន និងទាមទារឲ្យមាន
ការចូលរួមរបស់រដ្ឋាភិបាលក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាមួយចំនួន ដូចជា តើត្រូវផ្តល់ការអប់រំនៅតាមផ្ទះឬមិនត្រូវ
ត្រូវទទួលបានសាលាសាសនា និងការប្រកាន់ខ្ជាប់នូវសិទ្ធិរបស់ជនជាតិដើម ជាពិសេសទាក់ទងនឹងភាសាដែលត្រូវ
ប្រើជាយានក្នុងការបង្រៀនជនជាតិដើមឬយ៉ាងណា។

ការពិភាក្សាដេញដោលជាមួយរដ្ឋ និងឯកជនគឺជាប្រការសំខាន់ណាស់ ជាពិសេសនៅក្នុងបរិយាកាសនៃ
សេរីភាពនៃការអប់រំដែលចេះតែកើនឡើងឥតឈប់ឈរ។ ឧបសគ្គមួយក្នុងចំណោមឧបសគ្គនានាក្នុងការផ្តល់
ឱកាសអប់រំនៅបឋមសិក្សាក្នុងប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះគឺបណ្តាលមកពីការយកថ្លៃសាលាដែលបណ្តាលមកពី
ការកាត់បន្ថយថវិការដ្ឋសំរាប់វិស័យអប់រំ និងជាការដាក់លក្ខខណ្ឌសំរាប់ទទួលបានប្រាក់កម្ចីអភិវឌ្ឍន៍។ ប្រាក់កម្ចីជា
ច្រើននៅទសវត្សរ៍ ១៩៨០ ជាពិសេសដែលមានចែងនៅក្នុងបញ្ញត្តិទានដែលតម្រូវឲ្យមាន "ការជួយចេញថ្លៃ
គ្នា"។ នៅដើមសហស្សវត្សរ៍ថ្មី គេបានរកឃើញថា ប្រទេសជាច្រើននៅអាស៊ី និងប៉ាស៊ីហ្វិកមានការយកថ្លៃ
សាលាជាទូទៅតាមរូបភាពខុសៗគ្នា។

អនុសញ្ញានានាដែលផ្តល់អនុសាសន៍សំរាប់ដោះស្រាយបញ្ហានានា ដូចដែលបានរៀបរាប់ខាងលើមាន :
សេចក្តីប្រកាសសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស អនុសញ្ញាអឺរ៉ុបស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស អនុសញ្ញាយូណេស្កូស្តីពីការរើសអើងនៅ
ក្នុងការអប់រំ កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងសិទ្ធិវប្បធម៌ សន្ធិសញ្ញា San Salvador
ចំពោះអនុសញ្ញាអារមេរិកស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស អនុសញ្ញាសិទ្ធិកុមារ អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិ និងសុខុមាលភាពនៃកុមារ
អាហ្វ្រិក និងអនុសញ្ញាសង្គមកិច្ចអឺរ៉ុប (ច្បាប់កែសម្រួលឡើងវិញ)។

ឱកាសចូលរៀន

និយាយពីឱកាសចូលរៀន គ្របខ័ណ្ឌសកម្មភាពក្រុងជាកាសង្កត់ធ្ងន់លើការលុបបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការ
រើសអើង និងផ្តល់អាទិភាពដល់កុមារដែលងាយរងគ្រោះ ដូចជាការលំបាក និងកុមារត្រូវគេទុកចោលមិន
យកចិត្តទុកដាក់។ ប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះ ឃើញមានការកើនឡើងនូវច្បាប់នានាដែលប្រចាំនឹងនឹងការរើសអើង
ទាំងនេះដោយយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេសចំពោះកុមារពិការ និងកុមារជនជាតិភាគតិច។

ទោះបីយ៉ាងនេះក៏ដោយ ការរើសអើងគឺជាគោលដៅដែលចេះតែរីករាលដាលទៅមុខ : បន្ថែមលើទម្រង់នៃ
ការរើសអើងពីមុនដែលតម្រូវឲ្យមានសុវត្ថិភាពខ្ពស់ ដូចជា អ្នកដែលមិនមែនជាពលរដ្ឋរបស់ប្រទេសនោះត្រូវ
បានបដិសេធមិនបានទទួលឱកាសចូលរៀន ឬបានចូលរៀននៅក្នុងប្រព័ន្ធអប់រំដែលមានគុណភាពទាប។
ឧទាហរណ៍ មេរោគ/ជំងឺអេដស៍បានលេចឡើងជាបញ្ហាថ្មី ដែលទាមទារឲ្យមានការខិតខំប្រឹងប្រែងដើម្បីជួយជន
រងគ្រោះឲ្យផុតពីការរើសអើង និងទទួលបានការអប់រំគ្រប់កម្រិតសិក្សាដូចមនុស្សធម្មតាគ្រប់រូបនៅក្នុងសហគមន៍ដែរ។

វិធានការជាក់លាក់សំរាប់ប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការរើសអើងមានចែងនៅក្នុងអនុសញ្ញានានា ហើយរួម
បញ្ចូលទាំងបញ្ហាហិរញ្ញវត្ថុ ដូចជា ការកំណត់ថវិកាសំរាប់នាយកដ្ឋានអប់រំ បញ្ហាខ្លឹមសារមេរៀនក្នុងប្រព័ន្ធអប់រំ
ដូចជា កម្មវិធីសិក្សា និងសៀវភៅសិក្សាដែលកាលពីមុនច្រើនមានការរើសអើងយេនឌ័រ និងរើសអើងវប្បធម៌។

ការហាមឃាត់ស្តីពីការរើសអើងនានាត្រូវបានលើកឡើងក្នុងសន្ធិសញ្ញានានាដូចជា : ច្បាប់សិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ អនុសញ្ញាអឺរ៉ុបស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស អនុសញ្ញាអាមេរិកស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស អនុសញ្ញាអាហ្វ្រិកស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស និងពសិទ្ធិលទ្ធផល អនុសញ្ញាយុវេណស្ត្រប្រឆាំងនឹងការរើសអើងនៅក្នុងការអប់រំ អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការលុបបំបាត់ការរើសអើងគ្រប់ប្រភេទ អនុសញ្ញាស្តីពីការលុបបំបាត់ការរើសអើងប្រឆាំង និងស្ត្រី អនុសញ្ញាអង្គការពលកម្មពិភពលោកស្តីពីជនជាតិដើម និងជនជាតិភាគតិច និងអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ។

គុណភាពអប់រំដែលអាចទទួលយកបាន

បន្ថែមលើកិច្ចប្រឹងប្រែងដើម្បីធ្វើឱ្យក្លាយជាចូលរៀនកាន់តែមានសមធម៌ ក្របខ័ណ្ឌកម្មភាពក្រុងជាការក៏បានបញ្ជាក់អំពីតម្រូវការនានាសំរាប់ធានាគុណភាពនៃការសិក្សារបស់កុមារឱ្យបានឆាប់រហ័សផងដែរ។

ច្បាប់ និងអនុសញ្ញាសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិមានបញ្ជាក់នូវការកំណត់ខ្លឹមសារជាក់លាក់នៃកម្មវិធីសិក្សាជាតិ។ ដូចទៅវិញ ច្បាប់ និងអនុសញ្ញាទាំងនេះបង្ហាញពីតួនាទី និងគោលដៅ ដែលជួយតម្រង់ទិសប្រព័ន្ធអប់រំ និងបញ្ចូលនូវការណែនាំដើម្បីបង្កើតអាំងឌិកាទ័រដើម្បីវាយតម្លៃការវិកលចរន្តនៃការអប់រំដែលមានគុណភាពសំរាប់ទាំងអស់គ្នា។

ភារកិច្ចក្នុងការបង្កើតអាំងឌិកាទ័រគុណភាពអប់រំ និងពង្រឹងស្តង់ដារគឺជាភារកិច្ចរបស់រដ្ឋាភិបាលដោយមានជំនួយពីអង្គការអន្តរជាតិ អង្គការតំបន់ និងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល។ ស្តង់ដារគុណភាពអប់រំដែលអាចទទួលយកបានមានតួនាទីសំខាន់ក្នុងការផ្តល់ឱកាសស្មើគ្នា និងក្នុងការលុបបំបាត់ការរើសអើងនៅក្នុងសាលា និងការបង្កើតបរិយាកាសអប់រំដែលកុមារគ្រប់រូបអាចទទួលបានឱកាសស្មើគ្នាក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍សក្តានុពលឱ្យបានពេញលេញក្នុងជីវិត។

ឯកសារនេះរៀបរាប់ចំណុចសំខាន់ៗដើម្បីស្វែងយល់ពីដំណាក់កាលសំខាន់ៗនៅក្នុងការអប់រំ វិភាគអំពីតម្រូវការចូលរៀន — ធនធាន — ដំណើរការ — លទ្ធផល — លទ្ធផលទទួលបានចុងក្រោយ។ ដំណាក់កាលនៃការចូលរៀន និងលទ្ធផលទទួលបានពីការអប់រំត្រូវបានសង្កត់ធ្ងន់នៅក្នុងច្បាប់សិទ្ធិមនុស្ស។

បើសិនជាកម្មវិធីសិក្សារបស់សាលារៀនមួយ និងរចនាសម្ព័ន្ធដែលមានស្រាប់ពិតជាផ្តល់ការវិកលចរន្តដល់កុមារ ឧបសគ្គចំពោះបញ្ហានានាត្រូវតែកត់សំគាល់ឱ្យបានឆាប់រហ័សតាមដែលអាចធ្វើបាន។ ការងារនេះទាមទារឱ្យមានការយកចិត្តទុកដាក់ និងសហការយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយដំណាក់កាលចុះឈ្មោះចូលរៀន តាមគំរូដែលបានបង្ហាញខាងលើដើម្បីកែតម្រូវទិន្នន័យដែលត្រូវប្រមូលដើម្បីកត់ត្រាពីតម្លៃស្ថិតិស្តីពីការចុះឈ្មោះចូលរៀនរបស់កុមារ និងដើម្បីបង្កើនច្រើនឱ្យត្រូវគ្នារវាងការចុះឈ្មោះចូលរៀន និងធនធានសំរាប់ការចូលរៀនរបស់សិស្សដែលបានចុះឈ្មោះ។ វិធានការដ៏ស្របគ្នា ត្រូវធានាថា កម្មវិធីសិក្សា ភាសាជាយាននៅក្នុងការបង្រៀន និងកត្តាផ្សេងៗទៀតត្រូវស៊ីបង្ហាត់គ្នាតាមតម្រូវការ និងលទ្ធភាពជាក់ស្តែងរបស់សិស្ស។

សំរេចឱ្យបាននូវគុណភាពអប់រំដែលអាចទទួលយកបានក៏ទាមទារឱ្យមានការយកចិត្តទុកដាក់ដល់អ្នកដែលបានបញ្ចប់ការសិក្សា និងអ្នកដែលមានការងារធ្វើផងដែរ។ ចំណុចសំខាន់នៃបញ្ហានេះទាក់ទងនឹងការយកចិត្តទុកដាក់យ៉ាងជិតស្និទ្ធរវាងការអប់រំ និងពិភពការងារ។ នេះគឺជាឧទាហរណ៍មួយទៀតដែលបង្ហាញថា តើការអប់រំត្រូវរៀបចំរបៀបណាដើម្បីរក្សាទំនាក់ទំនងទៅវិញទៅមកដែលមានគុណភាពជាមួយនឹងវិស័យផ្សេងៗទៀតនៅក្នុងសង្គមដើម្បីធ្វើឱ្យការអប់រំទទួលបានប្រសិទ្ធភាពជាអតិបរិមា។

1. Gender and Education for All: The Leap to Equality. EFA Global Monitoring Report 2003/4, available at www.unesco.org/education/efa_report
2. General Assembly - Road map towards the implementation of the United Nations Millennium Declaration: Report of the Secretary-General, U.N. Doc. A/56/326, para. 201

បន្ថែមលើនេះទៀត ការខិតខំសំរេចឲ្យបានគុណភាពដែលអាចទទួលយកបាននៅក្នុងការអប់រំទាក់ទងនឹងបញ្ញត្តិសំខាន់ៗ នៅក្នុងអនុសញ្ញាអន្តរជាតិ ដែលផ្តោតលើ : **សិទ្ធិរបស់ក្រុមព្រៀង** ដែលនៅក្នុងប្រទេសជាច្រើនគ្រូ ទទួលបានប្រាក់ខែទាបបំផុតនៅក្នុងសង្គម និងដែលសិទ្ធិពលកម្មរបស់ក្រុមព្រៀងមិនទទួលបានការយកចិត្តទុកដាក់ ឬត្រូវគេបដិសេធ។ **ភាសាជាច្បាប់នៅក្នុងការប្រើប្រាស់** ដែលជាញឹកញាប់ទាក់ទងនឹងតុល្យភាពនៃការបង្កលក្ខណៈឲ្យកុមាររៀនភាសាកំណើត និងភាសាជ្រករបស់រដ្ឋ ដែលមានបញ្ជាក់ដោយច្បាប់អន្តរជាតិដើម្បីកំណត់ភាសា ជាតិ និងភាសាជាច្បាប់ក្នុងការប្រើប្រាស់ ភាសានៅក្នុង**ខ្លឹមសារមេរៀន** និង **វិធីសាស្ត្រ**។

បញ្ញត្តិសំរាប់អភិវឌ្ឍន៍ខ្លឹមសារអប់រំមាននៅក្នុងអនុសញ្ញាដូចខាងក្រោមនេះ : **អនុសញ្ញាយុណេស្កូ** ប្រឆាំងនឹងការរើសអើងនៅក្នុងការអប់រំ អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការលុបបំបាត់ការរើសអើងប្រកាន់ពូជសាសន៍ អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងសិទ្ធិវប្បធម៌ អនុសញ្ញាស្តីពីការលុបបំបាត់ការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រី អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការពលកម្មពិភពលោកស្តីពីជនជាតិដើម និងជនជាតិភាគតិច និងអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ។

ការសម្របសម្រួលតាមតម្រូវការ

លទ្ធផលមួយទៀតនៃការអប់រំដែលមាននិយាយនៅក្នុងសិទ្ធិមនុស្សគឺថា ប្រព័ន្ធអប់រំត្រូវតែកែទម្រង់ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការផ្សេងៗគ្នារបស់សិស្ស។ ប្រព័ន្ធអប់រំមិនត្រូវចាប់បង្ខំឲ្យសិស្សរៀនអំពីអ្វីដែលមាននៅក្នុងកម្មវិធីសិក្សា និង ប្រើប្រាស់សម្ភារដែលមានស្រាប់នោះទេ។ ទាំងរដ្ឋាភិបាល ទាំងមាតាបិតាសិស្ស ជាញឹកញាប់ត្រូវត្រៀមរើសរវាងប្រព័ន្ធអប់រំរដ្ឋ ឬឯកជនត្រូវសំរេចចិត្តថា តើត្រូវឲ្យកូនរៀននៅផ្ទះ ឬនៅសាលា និងបញ្ហាដែលលើសនោះថា តើត្រូវបង្កើតសាលាសាសនា ឬអត់ ឬត្រូវបង្កើតគោលនយោបាយអប់រំមួយដែលមានបញ្ចូលគ្រប់ទាំងអស់ឬយ៉ាងណា។

បន្ទាប់មក មានបញ្ហាទាក់ទងទៅនឹងការប្រលងដែលមានលក្ខណៈស្តង់ដារ ដែលហាក់ដូចជាកំហិតនូវសក្តានុពលរបស់កុមារក្នុងការបង្ហាញពីការចេះដឹងរបស់កុមារ ដោយការបង្កើតខ្លឹមសារ កម្មវិធីសិក្សាដែលងាយស្រួលគណនា។ លទ្ធផលនៃប្រលងនេះជាញឹកញាប់កំណត់ការចេះដឹងរបស់បុគ្គល សាលា និងប្រទេសនៅក្នុងតារាងរួមមួយ។

សិទ្ធិមនុស្សអំពាវនាវឲ្យរដ្ឋាភិបាលចាត់ទុកការអប់រំជាបញ្ហាអាទិភាពនៅក្នុងការផ្សព្វផ្សាយគុណធម៌សំខាន់ៗពីជំនាន់មួយទៅជំនាន់មួយ ហើយនឹងជួយលុបបំបាត់ភាពក្រីក្រ ការប្រកាន់ពូជសាសន៍ ភាពញុះញង់ខាងសាសនា និងបញ្ហាផ្សេងៗទៀតដែលនាំឲ្យមានអសន្តិសុខសង្គម។ សន្និសីទសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិរៀបចំមូលដ្ឋានគ្រឹះយ៉ាងល្អប្រសើរ ដែលប្រទេសនីមួយៗអាចធ្វើការកែសម្រួល និងអភិវឌ្ឍយុទ្ធសាស្ត្រផ្ទាល់ខ្លួនសមស្របតាមប្រទេសរបស់ខ្លួន ដើម្បីធ្វើឲ្យបានសំរេចជោគជ័យក្នុងការកិច្ចរបស់ខ្លួន។

ចំណុចចុងក្រោយបង្អស់នៅក្នុងគំរូ **លទ្ធផលចុងក្រោយទទួលបានពីការអប់រំ** ទាក់ទងនឹងបញ្ហាគន្លឹះពីរគឺការលុបបំបាត់ពលកម្មកុមារ និងអាពាហ៍ពិពាហ៍កុមារ។ ធានាការអប់រំដោយមិនគិតថ្លៃ និងដោយកាតព្វកិច្ចត្រូវបានពង្រីក និងពង្រឹងសំរាប់កុមារដើម្បីចៀសវាងការកេងប្រវ័ញ្ចពលកម្មកុមារ។ លើសពីនេះទៀត ការដាក់កំណត់អាយុអប្បបរមាត្រូវឈប់រៀន និងអាយុអប្បបរមាចូលធ្វើការមានសារៈសំខាន់ណាស់ក្នុងការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងពលកម្មកុមារ និងអាពាហ៍ពិពាហ៍កុមារដែលកើតឡើងជាច្រើននៅតាមបណ្តាប្រទេសនានាដែលកុមារឆាប់ឈប់រៀននៅអាយុប្រហែល ១០ ឆ្នាំ ហើយកុមារមិនអាចធ្វើការបានរហូតដល់អាយុ ១៥ ឆ្នាំ។ ក្នុងស្ថានភាពបែបនេះកុមារត្រូវបង្ខំឲ្យធ្វើការទាំងខុសច្បាប់ និងគ្មានសិទ្ធិទាល់តែសោះ។ អាយុអប្បបរមាដែលអាចឈប់រៀន ដែលកំណត់ដោយអង្គការពលកម្មពិភពលោកគឺ ១៤ ឆ្នាំ។ ប្រទេសមួយចំនួនអនុវត្តតាមច្បាប់របស់អង្គការពលកម្មពិភពលោក តែបង្កើនអាយុដល់ ១៦ ឆ្នាំ។

គេបានបង្ហាញឲ្យឃើញថា ការបង្កើនការចូលរៀនរបស់កុមារនៅក្នុងបឋមសិក្សាមានតួនាទីសំខាន់ណាស់នៅក្នុងការកាត់បន្ថយអាការៈពិការភ័ក្តិភ័យ និងបង្កើនអាយុត្រូវមានកូនរបស់ស្ត្រីវ័យក្មេង។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ តួលេខរដ្ឋការប្រហែលជាមិនបង្ហាញការពិតគ្រប់ជ្រុងជ្រោយនោះទេពីព្រោះអាការៈពិការភ័ក្តិភ័យច្បាប់មិនត្រូវបានបញ្ចូលក្នុងព័ត៌មានស្ថិតិទេ។ លើសពីនេះទៀត គេឃើញមានឧបសគ្គខាងប្រពៃណី និងសាសនាក្នុងការផ្តល់ឱកាសអប់រំឲ្យបានស្មើភាពគ្នារវាងក្មេងប្រុស និងក្មេងស្រី។ សភាពបែបនេះកាន់តែយ៉ាប់នៅក្នុងប្រទេសដែលអាយុរៀបការអប្បបរមារបស់ក្មេងស្រីទាបជាងក្មេងប្រុស ឬកន្លែងដែលពុំមានកំណត់អាយុ។

អនុសញ្ញាដែលទាក់ទងនឹងបញ្ហានេះនៅក្នុងការរៀបចំសាលាដែលមានលក្ខណៈដូចដែលបានរៀបរាប់ខាងលើ និងបញ្ហាពលកម្មកុមារ និងអាការៈពិការភ័ក្តិភ័យមាននៅក្នុង :

អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ អនុសញ្ញាអង្គការពលកម្មពិភពលោកស្តីពីទម្រង់ផ្សេងៗនៃពលកម្មកុមារ និង អនុសញ្ញាស្តីពីការលុបបំបាត់ការរើសអើងគ្រប់ប្រភេទប្រឆាំងស្ត្រី និងអនុសញ្ញាអាយុអប្បបរមារបស់អង្គការពលកម្មពិភពលោក។

ការបញ្ជាក់ឡើងវិញនៃសន្ធិសញ្ញាសិទ្ធិមនុស្សដែលថា ការអប់រំត្រូវតែមិនគិតថ្លៃ និងដោយកាតព្វកិច្ចសំរាប់កុមារគ្រប់រូប ដោយមិនគិតជនជាតិ សាសនា ពិការភាព ភាសា ឬមូលហេតុផ្សេងៗទៀតនៃការរើសអើងទាមទារមានការបង្កើតយន្តការ និងស្ថាប័នស្របច្បាប់ដើម្បីធានាថា ច្បាប់ទាំងនោះត្រូវបានប្រកាន់យក និង អនុវត្តតាម។ ស្ថាប័នទាំងនេះមានសារៈសំខាន់ណាស់ បើសិនជាជ្រកកិច្ចការដែលខ្លួនបានទទួលយកកាលពីផ្តល់សេចក្តីជំនួយអនុសញ្ញា ឬសន្ធិសញ្ញាសិទ្ធិមនុស្សទាំងអស់នេះ។

បន្ថែមលើនេះទៀត ភាពមិនអាចកាត់ផ្តាច់គ្នាបាននៃសិទ្ធិមនុស្សមានន័យថា ការអប់រំត្រូវវាយតម្លៃទៅតាមផលប្រយោជន៍ ដែលទទួលបានពីការពង្រឹងសិទ្ធិមនុស្ស។ ជាអកុសល នេះជាបញ្ហាដែលគេមិនទាន់បានសិក្សាឲ្យបានស៊ីជម្រៅនៅឡើយ។ ហេតុផលសំខាន់មួយនៃការសិក្សាមិនបានស៊ីជម្រៅគឺថា ការតម្រង់ទិសអប់រំច្រើនតែធ្វើតាមផ្នែក ចំណែកការអប់រំផ្នែកលើសិទ្ធិសង្គត់ធ្ងន់លើបញ្ហាគ្រប់ផ្នែក។ បញ្ញត្តិដាក់លាក់នៃខ្លឹមសារកម្មវិធីសិក្សាគួសបញ្ជាក់ពីការរីកតម្រូវដែលចាំបាច់នៅគ្រប់វិស័យទាំងអស់នៃការអប់រំដើម្បីជួយជំរុញការលើកកម្ពស់សិទ្ធិមនុស្ស។

ជាទីបញ្ចប់ ឥរិយាបថផ្សេងៗដែលមានចំពោះការអប់រំនៅជុំវិញពិភពលោកជាមួយនឹងគោលនយោបាយវិមជ្ឈការដែលកំពុងកើតឡើងនៅក្នុងអង្គការមូលដ្ឋាន មានន័យថា នៅមានតម្រូវការចាំបាច់ដើម្បីរៀបចំគ្រប់ខ័ណ្ឌស្ថាន និងឯកភាពគ្នាដែលអាចបង្កើតប្រព័ន្ធអប់រំ និងរៀបចំស្ថាប័នច្បាប់សំខាន់ៗ និងដើម្បីធានាថា ការគោរពសិទ្ធិមនុស្សនឹងជួយឲ្យកុមារគ្រប់រូបទទួលបានការអប់រំមួយដែលមានគុណភាព។

ការអប់រំផ្នែកលើសិទ្ធិផ្តល់គ្រប់ខ័ណ្ឌមួយដែលមានលក្ខណៈគ្រប់ចំណុច។ បញ្ញត្តិផ្លូវច្បាប់នានា និងយុទ្ធសាស្ត្រ គោលនយោបាយលំអិតអាចយកទៅអនុវត្តបាននៅគ្រប់ផ្នែកនៃសង្គម និងគ្រប់កំរិតនៃរដ្ឋាភិបាលនិងរក្សាបាននូវខ្លឹមសារទូទៅ ដែលអាចឲ្យយកទៅកែសម្រួលតាមប្រទេសនីមួយៗ ដោយផ្តល់នូវគោលការណ៍ណែនាំស្តីចង្វាក់គ្នា និងត្រូវបានទទួលស្គាល់ជាលក្ខណៈអន្តរជាតិដើម្បីធានាសំរេចការអប់រំសំរាប់ទាំងអស់គ្នានៅមុន ឬត្រឹមថ្នាំ។